

Doğal Afetlerde Mesleki Sivil Toplum Kuruluşlarının Önemi: Kahramanmaraş Depremi ve Türk Tabipleri Birliği Örneği

The Importance of Professional Non-Governmental Organizations in Natural Disasters: The Example of Kahramanmaraş Earthquake and Turkish Medical Association

Ali İhsan ÖKTEN

Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Beyin ve Sinir Cerrahisi Kliniği, Adana, Türkiye

Yazışma adresi: Ali İhsan ÖKTEN ✉ aihzano1@gmail.com

ÖZ

Afetler, ilk çağlardan bu yana insan yaşamının ayrılmaz bir parçasıdır. Başta depremler olmak üzere yangınlar, büyük kazalar, patlamalar, sel baskınları, heyelan, terör olayları, salgınlar, göç gibi doğal veya yapay afet olayları tarih boyunca insan topluluklarında ve fiziksel çevrede çok büyük kayıplara, hasarlara ve yıkımlara yol açmıştır.

Doğal ve insan eliyle oluşan afetlerin ortak noktası; öncelikle insan hayatını ve sağlığını tehdit etmeleri, ardından ciddi ekonomik ve ekolojik kayıplara neden olmalarıdır. Bir olağandışı durum ortaya çıktığında öncesinde hazırlıklı olmak, hızlı ve etkin bir hizmet sunarak kısa orta ve uzun vadede yıkımın etkilerini en aza indirmesi için konuda bilgilenecek, var olan bilgileri tazelemek ve beceri kazanmak gereklidir. Tıp mesleği üyeleri için bu durum daha da önceliklidir. Türk Tabipleri Birliği, olağandışı durumlarda sunulan sağlık hizmetlerini izlemeyi ve gereğinde danışmanlık sağlamayı etkinlik alanları içinde saymakta, toplum sağlığı ve mesleki etkinlik alanındaki sorumlulukları kapsamında olağandışı durumlarda sağlık hizmetlerine ilişkin çalışmalarını uzun süredir yürütmektedir.

6 Şubat tarihinde Kahramanmaraş merkezli 7.7 ve 7.6 büyüklüğünde iki ayrı depremin olması ve 10 ili kapsaması, örneğine çok az rastlanan bir doğal felaketti. Bugüne kadar resmi rakamlara göre 50 bin üzerinde can kaybı, 100 bin üzerinde yaralı olması felaketin büyüklüğü açısından önemliydi. Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi, depremin hemen ardından bölgeye ulaşmış, sağlık hizmet binalarının ve sağlık hizmetlerinin durumunu tespit etmiş, gönüllü hekimler aracılığıyla sağlık hizmeti sunmuş, kamuoyuna yönelik erken dönem, birinci ay ve ikinci ay raporları hazırlamış, meslektaşlarının ve halkın yaşadığı başta sağlık olmak üzere sorunlar ve çözüm önerileri üzerinde açıklamalar yapmıştır.

Bu makalede bir sivil toplum kuruluşu ve meslek örgütü olarak Türk Tabipleri Birliğinin diğer olağandışı durumlarda olduğu gibi yaşadığımız depremle ilgili yaptığı çalışmalar anlatılmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Deprem, Türk Tabipleri Birliği, Afet, İlk Yardım

ABSTRACT

Disasters have been an integral part of human life since ancient times. Natural or artificial disasters such as earthquakes, fires, major accidents, explosions, floods, landslides, terrorist incidents, epidemics, and migration have led to losses, damages, and destructions in human communities and the physical environment throughout history.

The common point of natural and man-made disasters is that they threaten human life and health and cause severe economic and ecological losses. When an emergency occurs, it is necessary to be prepared in advance, to provide a fast and effective service, to be informed about the subject, to refresh the existing knowledge, and to acquire skills in order to minimize the effects of destruction in the short, medium and long term. For members of the medical profession, this is even more of a priority. The Turkish Medical Association considers monitoring the health services provided in extraordinary situations and providing consultancy when necessary. It has been carrying out its studies on health services in exceptional situations for a long time within the scope of its responsibilities in the field of public health and professional activity.

The occurrence of two separate earthquakes with a magnitude of 7.7 and 7.6 in Kahramanmaraş on February 6 and covering 10 provinces was a rare natural disaster. According to official figures, the loss of life of more than 50 thousand and the number of injuries of more than 100 thousand were significant in terms of the magnitude of the disaster. The Central Council of the Turkish Medical Association reached the region immediately after the earthquake, determined the status of health service buildings and health services, provided health services through volunteer physicians, and prepared early period, first-month, and second-month reports for the public. They made explanations and solution proposals on the problems, especially health, experienced by colleagues and the public.

In this article, the activities of the Turkish Medical Association, as a non-governmental organization and professional organization, regarding the earthquake we experienced, as in other extraordinary situations, are explained.

KEYWORDS: Earthquakes, The Turkish Medical Association, Disasters, First aid

■ GİRİŞ

Büyüklikleri değişmekle birlikte insanlığın var oluşundan beri afetler toplumda veya çevrede olumsuz etki oluşturan can ve mal kayıplarına yol açabilen, insan ya da doğa kaynaklı olaylardır. Toplulukların yaşamını kesintiye uğratan afetler, hasarlara ve yıkımlara neden olmaktadır. Afet yönetiminde temel amaç olarak benimsenen, hasarları ve kayıpları önlemek ve zararları olabildiğince en aza indirmektir. Afet öncesi ve anında yapılan çalışmalar gibi afetzedelerin afet sonrası gündelik yaşamlarına geri dönebilmeleri için ihtiyaçlarının en kısa sürede giderilmesi amacıyla çeşitli düzenlemelerin yapılması afet yönetiminin hedefleri arasındadır. Yine, sistemli plan ve programlar hazırlanarak barınma, beslenme, sağlık, temiz su, temizlik malzemeleri ve ortamının sağlanması gibi gereksinimleri muhtaç insanlara kısa süre içinde koordineli olarak sağlamak bu kapsamdadır. Afetle mücadelede kişisel çıkar gözetmeksizin, tüm insanların ve toplumsal yapıların ihtiyaçları doğrultusunda gönüllü katılımcıların yardım hizmetleri önemli bir yere sahiptir. Tüm toplumsal yapıların olağandışı durumlara hazırlıklı olması hayati önemdedir. Gönüllü insanların birlikteliğiyle oluşan bu toplumsal faaliyetler, ihtiyaç duyulan birçok alanda çeşitli yardım faaliyetlerinde bulunmaktadır. Gönüllülük çerçevesinde bir araya gelen sivil toplum ve sivil toplum kuruluşları (STK) veya Demokratik Kitle Örgütleri (DKÖ) sadece afet olaylarından kaynaklanan sorunlara çözüm üretilmesinde değil, aynı zamanda farklı toplumsal sorunlarda da muhtaç insanların yanında yer alarak devlet veya iktidarlara yardımcı olmaya, eksiklikleri tamamlamaya çalışmışlardır (1).

Ülkemizde, olağandışı durumlar (deprem, sel gibi doğal afetler, savaş, endüstriyel kazalar, hızlı göç gibi insan eliyle oluşan afetler) sık yaşanmaktadır. Özellikle son yıllarda dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemli bir artış gözlenmektedir. Doğal ve insan eliyle oluşan afetlerin ortak noktası; öncelikle insan hayatını ve sağlığını tehdit etmeleri ardından ekonomik ve ekolojik yıkımlara neden olmalarıdır. Bir olağandışı durum ortaya çıktığında öncesinde hazırlıklı olmak, hızlı ve etkin bir hizmet

sunarak kısa, orta ve uzun vadede yıkımın etkilerinin en aza indirgenmesi için konuda bilgilendirilmek, var olan bilgileri tazelemek ve beceri kazanmak gereklidir. Yürüttüğü çalışmalar ile afet bölgelerinde yaptığı hizmetler, afete hazırlık, afeti önleme ve zararlarını en düşük seviyeye düşürmek için faaliyette bulunan birçok sivil toplum kuruluşları ve demokratik kitle örgütleri vardır. Her türlü afette öncelik insan yaşamıdır. Tıp mesleği üyeleri için bu durum daha da önceliklidir. Birlik ve beraberlik duygusu içinde yardımlaşma ve dayanışmayı sağlamak, kriz ve afet yönetiminin yürütülmesi bağlamında ülkemizde kurulan mesleki STK veya DKÖ'lerinden biri de Türk Tabipleri Birliği'dir. Türk Tabipleri Birliği (TTB), yıllardır olağandışı durumlarda sunulan sağlık hizmetlerini izlemeyi ve gerektiğinde danışmanlık sağlamayı etkinlik alanları içinde saymakta, toplum sağlığı ve mesleki etkinlik alanındaki sorumlulukları kapsamında olağandışı durumlarda sağlık hizmetlerine ilişkin çalışmalar yürütmektedir (2-5).

■ KAHRAMANMARAŞ DEPREMİ VE TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ'NİN FAALİYETLERİ

6 Şubat tarihinde 7.7, 9 saat sonra 7.6 büyüklüğünde ve sonrasında 6.5'e varan birçok artçı deprem olması ve 10 ili kapsaması deprem felaketi örneğine çok az rastlanan bir felaketti. Çünkü iki farklı depremin kısa aralıklarla olması hem kapladığı alanın büyüklüğü, hem etkilenen nüfusun sayısı, hem de şiddet açısından 11 şiddetine denk gelmesi, arkasından gelecek felaketin çok daha büyük olacağına göstergeleriydi (Şekil 1) (6). Ancak bu durumun büyüklüğü, ciddiyeti ve şiddeti merkezi ve yerel kamu yönetimleri tarafından gerektiği şekilde anlaşılmadı. Bu durum özellikle ilk saatlerde ve ilk günlerde yardım ve arama-kurtarma çalışmalarının gecikmesine ve yetersizliğine neden oldu. Bu nedenle depremde kayıplar çok fazla oldu. Resmi rakamlar 50 binin üzerinde can kaybı ve 100 binin üzerinde yaralı olduğunu bildirirse de bu rakamların aslında daha fazla olduğu tahmin edilmektedir (7).

Şekil 1: Hatay'da depremden görüntü.

TTB Merkez Konseyi, depremin hemen ardından saat 05:37'de bölge illeri tabip odalarını arayarak durum değerlendirmesine başlamış, TTB Olağanüstü Durumlarda Sağlık Hizmetleri (ODSH) Kol Yürütmesi, Sağlık Emek Meslek Örgütleri (SEMÖ), Halk Sağlığı Uzmanları Derneği, Türkiye Psikiyatristler Derneği ve depremden etkilenen tabip odalarının yönetimlerinden oluşan bir kriz masası oluşturulmuş; kriz masası ilk toplantısını aynı gün saat 11:00'da gerçekleştirmiştir. TTB, diğer tüm etkinliklerini iptal etmiştir. Aynı gün, TTB Merkez Konseyi'nden iki üye etkilenen tüm illeri ziyaret etmek üzere yola çıkmıştır. Depremin ikinci günü TTB Merkez Konseyi ve Kriz Masası depremin olduğu tüm illerde tabip odaları ile il ve ilçelerdeki tüm sağlık birimlerinin durumu ve sağlık hizmetleri hakkında ilk değerlendirmesini yapmıştır. Daha sonradan kriz masası her gün sahadaki görevli hekimlerle irtibat kurarak durum değerlendirmesi yapmıştır (8,9).

TTB tarafından Sağlık Bakanlığı'na ilk günden itibaren gönüllü veya görevli hekimlerin belirlenmesi için duyuru yapılması istenmiş, tabip odalarımız tarafından oluşturulan gönüllü hekimler deprem bölgesine ulaşmıştır. 06 Şubat 2023 tarihli bir yazıyla geçmiş depremlerdeki tecrübelerimizle her türlü desteği sağlamaya hazır olduğumuz Sağlık Bakanlığına bildirilmiştir (10).

1529 hekimden oluşan ilk gönüllü listesi 08/02/2023 tarihinde Sağlık Bakanlığı'na gönderilmiştir. İkinci günden itibaren ziya-

ret edilen illerde hızlı sağlık durum değerlendirme raporları hazırlanmış ve kamuoyuyla paylaşılmıştır. 08/02/2023 tarihinde Adana Tabip Odası'nın TTB Lojistik Merkezi olmasına karar verilmiştir. Birçok kanaldan tabip odalarına ya da TTB'ne iletilen yardımlar, bağışlar, Adana Tabip Odası Lojistik Merkezinde toplanmaya başlanmış ve illerden gelen ihtiyaç ve gereksinimler doğrultusunda, toplanan desteklerle doğrudan ya da Adana Büyükşehir Belediyesi, ve yardımcı sivil toplum örgütleriyle iletişim kurularak bölgeye ulaştırılmaya çalışılmıştır.

Deprem bölgesindeki tabip odalarından Hatay, Kahramanmaraş, Adıyaman ve Malatya Tabip Odaları ağır hasarlı olduğu için kullanılamaz duruma gelmiştir. Türk Tabipleri Birliği tarafından Tabip Odaları yıkılan iller olan Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya B grubu, sağlam iller olan Adana, Diyarbakır, Gaziantep-Kilis ve Şanlıurfa Tabip Odaları A grubu olarak tanımlanmıştır. Kahramanmaraş İzmir Tabip Odası, Adıyaman ve Hatay İstanbul Tabip Odası, Malatya Ankara Tabip Odası tarafından hem yıkılan Tabip Odası binalarını ikame edecek yapıların kurulması ve işleyiş için bilgisayar, jeneratör vb. teçhizat sağlanması hem de bu illerdeki koordinasyonun yürütülmesi için alt yapı kurulması ve gönüllü hekimlerin yerlerdeki koordinasyonu sağlamak üzere eşleştirilmiştir. Bu nedenle ilk günlerde çadırlarda verilen hizmetler konteynerların gelmesi ile konteynerlara taşınmıştır.

İlk günden itibaren bölgeye giden TTB Merkez Konseyi üyeleri, tabip odaları temsilcileri, ODSH ve halk sağlığı gönüllüleri tarafından hızlı değerlendirme, belgeleme ve raporlama faaliyetleri yürütülmeye başlanmıştır. Bunlar TTB web sitesinde yayınlanmıştır. İlk onbeş gün boyunca her gün saat 15.30'da Deprem Bülteni yayınlanarak günlük veriler ve sorunlar kamuoyu ile paylaşılmış, Daha sonradan deprem bülteni sadece pazartesi günleri yayınlanmıştır (11-13).

TTB'nin deprem bölgesinde sağlık hizmet birimleri ile ilgili durum tespit çalışmalarına göre depremden bölgedeki 1.,2. ve 3. Basamak sağlık hizmeti veren binaların çoğu hasar görmüş ve kullanılamaz duruma gelmiştir. Hatay ve ilçelerinde sadece Dörtöyl Devlet Hastanesi, Adıyaman'da ise sadece Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Maraş'ta Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi kısmen hizmet verebilmiştir. Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Balcalı Hastanesi ise depremden zarar gördüğü gerekçesiyle boşaltılmıştır (Şekil 2-5) (14-20).

Depremde en az zarar görmesi gereken binalar hastaneler olması gerekirken kamu binaları arasında en fazla zarar gören yerlerin hastaneler ve aile sağlık merkezleri gibi sağlık hizmet binaları olması dikkat çekmiştir. Bu durumun var olan yaralı ve can kaybı tablosunu daha da artırdığı söylenebilir. Can kaybı ve yaralı sayısının artması veya yaralıların daha ağırlaşması veya enkaz altında uzun süre kalınması sonucu gelişen ekstremitte dolaşım bozukluğu nedeniyle fasyatomi ve amputasyon çok yapılmıştır. Enkazdan geç çıkarılma sonucu doku yıkımının fazla olması nedeniyle diyaliz ihtiyacı çok fazla olmuştur. Yaralı hastalarla ilgili yapılan ameliyatlara ilgili olarak Sağlık Bakanlığı açıklama yapmadığı için net bir sayıya ulaşamamıştır. Depremden sonra hem psikolojik hem de fiziksel rehabilitasyon en önemli konular arasındadır (21,22).

Şekil 2: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Acil Servis ziyareti.

Şekil 3: Samandağ TTB Sağlık Birimi konteyner ziyareti.

Depremden bugüne kadar sürece sağlık birimleri ve hizmetleri açısından baktığımızda; hastane afet planlarının etkin ve uygulanabilir olmadığını, kamu yönetiminde sorumluluk üstlenenlerin üstlerine düşeni yeterince yapmadıklarını ortaya koymaktadır. Hastane afet planlarının dosyalar içinde kalan

Şekil 4: Samandağ Devlet Hastanesi Acil Servis ziyareti.

Şekil 5: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi ziyareti.

dokümanlar olmaması ve uygulamaya geçirilmesi, afet planlarının tatbikatlarla ve eğitimlerle etkinliğinin değerlendirilmesi ve eksikliklerinin giderilmesi şarttır. Uygulanan özelleştirme eksenli politikalar ve "Sağlıkta Dönüşüm Programı" nedeniyle "olağan" dönemlerde de birçok sorunla yüz yüze kalan hastaneler ve hastane çalışanları, afet/olağandışı durumlara hazırlıklı olma konusunda da kendi başlarına bırakılmaktadır. Merkezi, bölgesel ve kurumsal afet zararlarını azaltma yaklaşımının gerektirdiği risk ve gereksinimlerin belirlenmesi, analiz sonuçlarıyla uyumlu afet planlarının hazırlanması, taraflarla paylaşılması, uygulanması, değerlendirilmesi ve güncellenmesi çalışmalarında sürekliliğinin sağlanamamasının olası olağandışı durumlarda sağlık kuruluşlarını, sağlık çalışanları ve toplumu kaosa sürükleyeceği unutulmamalıdır. Unutulmaması gereken bir diğer önemli nokta, afet ve olağandışı durumlara baş edebilmenin kamusal bir görev olduğudur. Türk Tabipleri Birliği olarak, 2009 yılında söylediklerimizi bugüne kadar dikkate almayan Sağlık Bakanlığı'nın ve iktidarın ihmali nedeniyle, bu depremde birçok hastane ve aile sağlığı merkezleri yıkılmış veya çok büyük bölümü de yaşanan hasarlar sonucu kullanılmaz duruma gelmiştir (19,20).

Bölgede çalışan hekim ve diğer sağlık çalışanlarının depremde olmasına rağmen deprem sonrası ikinci haftadan sonra çalışmaya zorlanmışlar, ailelerinin güvenliği, barınma gibi çok temel yaşamsal sorunlarını çözemediklerini, ailelerini güvenli bölgelere taşıdıklarını, kendilerinin başlangıçta arabalarında, daha sonra sağlık kurumlarının kimi zaman hasarlı binalarında barınmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Diğer bir grup hekimler ise görevlendirme veya gönüllü olarak çalışmaktadır, bazı birimlerde bir hafta boyunca 7/24 saat, bazılarında iki veya üç vardiya olarak görev yapmaktadırlar. Görevlendirmeler ile ilgili plansızlık, koordinasyonsuzluk ve sorunlar devam etmektedir. Hekimler ve sağlık çalışanları görevlendirmeler için son anda haber verildiği için deprem bölgesine hazırlıksız gelmek zorunda kaldıklarını, hangi bölgeye ve nereye hangi pozisyonda görevlendirildiklerini deprem bölgesine geldikten sonra öğrendiklerini belirtmişlerdir. Özellikle aile hekimleri kimi sağlık birimlerinde ve işlerlik kazanan Aile Sağlığı Merkezlerinde hekim ihtiyacı olduğu halde organizasyon hataları nedeniyle pasif konumda olduklarını, aynı biçimde kimi uzman hekimler ihtiyaç fazlası görevlendirildikleri için huzursuzluk duyduklarını belirtmektedir. Uzmanlık alanlarının gereğini yapamadıklarını ve geride bıraktıkları iş yükünün daha da arttığını ifade etmektedirler. Pek çok birimde ister zaten yerelde çalışmakta olan ister görevlendirme ile gelen hekim ve sağlık çalışanları gündüz çoğunlukla iş ortamında olmakta, gece barınma, ısınma, duş yapma gibi gereksinimler ve fiziki koşulları açısından çoğu kez sıkıntı yaşamaktadırlar. Geçici yerleşim alanlarının bir kısmında henüz yeterli sağlık ekibi ve hizmeti yoktur. Tüm bu durumlar TTB'nin birinci ve ikinci ay raporlarında ayrıntılı olarak belirtilmiştir (19,20,23).

Depremzedeler açısından bakıldığında deprem bölgesinde sorunlar devam etmektedir. Hâlâ temiz su, barınma, beslenme, temizlik sorunu çözülmüş değildir. Bölgede uyuz ve bit salgınları mevcuttur. İshal vakaları görülmekle birlikte salgın düzeyinde değildir. Ancak havaların ısınması ile birlikte yeterli temiz su, temizlik maddelerinin yeterince sağlanamaması nedeniyle salgın hastalıkların artışı kaçınılmaz olacaktır. Bölgede hâlâ sağlık hizmeti sunumu yeterli değildir. Koruyucu sağlık hizmetleri çok önemlidir ve en kısa sürede birinci ve ikinci basamak sağlık hizmetleri iyileştirilmelidir. Sağlık alanında mezuniyet öncesi ve sonrası tıp eğitiminden, koruyucu sağlık hizmetlerine, bölgeye gönderilen hekimlerin barınma-beslenme-temizlik sorunlarından koordinasyonsuzluğa dair birçok sorun devam etmektedir (20).

■ SONUÇ

Türk Tabipleri Birliği olarak her zaman söylediğimiz gibi olağandışı durumlara hazırlıklı olmak olanaklıdır. Depremi kaçınılmaz, kayıpların önlenemez olduğunu biliyoruz. Eğer doğal felaket yönetilemezse yapay felakete dönüşür. Evlerin, hastanelerin, binaların üzerimize yıkılmayacağı insanlarımızı ve tüm canlılarımızı enkaz altında yitirmeyeceğimiz bir Türkiye mümkündür!

■ KAYNAKLAR

1. Başaran İ, Akyüz D: Afet yönetiminde bir sivil toplum kuruluşu: Türk Kızılay. Medeniyet Araştırmaları Dergisi 7(1):76-91, 2022
2. 17 Ağustos 1999 Marmara ve 12 Kasım 1999 Bolu - Düzce Depremleri Sonrasında Türk Tabipleri Birliği Faaliyetleri. Ankara: TTB Yayınları, 2002 Erişim: https://www.ttb.org.tr/kutuphane/deprem_faaliyet.pdf
3. Olağandışı Durumlarda Sağlık Hizmetleri Sağlık Çalışanının El Kitabı. Ankara: TTB Yayınları, 2002 Erişim: https://www.ttb.org.tr/kutuphane/odsh_ek.pdf
4. Olağandışı Durumlar İçin Hızlı Sağlık Değerlendirmesi Protokolleri. Ankara: TTB Yayınları, 2002 Erişim: https://www.ttb.org.tr/kutuphane/odsh_protokol.pdf
5. 17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 Depremleri Sonrasında Geçici Yerleşim Alanlarında Yaşayanların Sağlık Hizmetlerini Kullanımının Değerlendirilmesi. Ankara: TTB Yayınları, 2001 Erişim: https://www.ttb.org.tr/kutuphane/gecici_yerlesim.pdf
6. Sözbilir H: Kahramanmaraş Depremleri 11 Şiddeti Düzeyinde Hasara Yol Açtı. Erişim: <https://www.ntv.com.tr/turkiye/prof-dr-sozibilir-kahramanmaras-depremleri-11-siddeti-duzeyinde-hasara-yol-acti,bhTBmKrrZEOkXjDRFT25sw>
7. 63. Gün! Depremde Ölü Sayısı Ne Kadar Oldu, Güncel Yaralı Sayısı Kaç? Hangi İlde Kaç Bina Yıkıldı, Kaç Kişi Öldü? Erişim: <https://www.cnnturk.com/turkiye/63-gun-depremde-olu-sayisi-ne-kadar-oldu-guncel-yarali-sayisi-kac-hangi-ilde-kac-bina-yikildi-kac-kisi-oldu>
8. 6 Şubat 2023 Depremi Hakkında Bilgi Notu - 1. Erişim: https://www.ttb.org.tr/haber_goster.php?Guid=e7ab6d22-a601-11ed-b4b5-486b41055497
9. 6 Şubat 2023 Depremi Hakkında Bilgi Notu - 2. Erişim: https://www.ttb.org.tr/haber_goster.php?Guid=d6381996-a651-11ed-b4b5-486b41055497
10. TTB Sağlık Bakanlığı'na Dört Yazı Yazdı, Bakanlıktan Halen Dönüş Olmadı: Gönüllü Hekimlerimizle İşbirliğine ve Desteğe Hazırız, İvedilikle Yanıt Bekliyoruz. Erişim: https://www.ttb.org.tr/haber_goster.php?Guid=6f577462-a88e-11ed-b4b5-486b41055497
11. TTB Deprem Bülteni #2: Kamu Erki Sorumluluklarını Yerine Getirmemektedir. Erişim: https://www.ttb.org.tr/haber_goster.php?Guid=2cd298e6-a7db-11ed-b4b5-486b41055497
12. TTB Deprem Bülteni #3: Yurttaşların ve Sağlık Emekçilerinin Temel İhtiyaçları Hâlâ Karşılanmıyor. Erişim: https://www.ttb.org.tr/haber_goster.php?Guid=ae8c31e6-a892-11ed-b4b5-486b41055497
13. TTB Deprem Bülteni #19: Salgın Riski Göz Ardı Edilmemeli, Güvenli İçme ve Kullanma Suyu Derhal Sağlanmalıdır. Erişim: https://www.ttb.org.tr/haber_goster.php?Guid=bc0c6588-cc9c-11ed-8fe8-426c597b5b56
14. TTB 10-13 Şubat 2023: Hatay Hızlı Değerlendirme Raporu. Erişim: https://www.ttb.org.tr/haber_goster.php?Guid=4de26cfe-ac87-11ed-9a7d-94c3131533bf
15. TTB 10-13 Şubat 2023: Adıyaman Hızlı Değerlendirme Raporu. Erişim: https://www.ttb.org.tr/haber_goster.php?Guid=74e1b1a0-ac9d-11ed-9a7d-94c3131533bf

16. Gaziantep-Kilis Tabip Odası 12-14 Şubat 2023: Gaziantep Hızlı Değerlendirme Raporu. Erişim: https://www.ttb.org.tr/haber_goster.php?Guid=9e9a22c2-ae0d-11ed-9a7d-94c3131533bf
17. TTB 16 Şubat 2023: Kahramanmaraş Hızlı Değerlendirme Raporu. Erişim: https://www.ttb.org.tr/haber_goster.php?Guid=109c53c6-ade7-11ed-9a7d-94c3131533bf
18. TTB Adana, Osmaniye, Gaziantep Nurdağı, Hatay Altınözü ve Hatay Kumlu Hızlı Değerlendirme Raporları. Erişim: https://www.ttb.org.tr/haber_goster.php?Guid=909efbfe-b103-11ed-9a7d-94c3131533bf
19. Türk Tabipleri Birliği: 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Ve 20 Şubat 2023 Hatay Depremleri Birinci Ay Raporu. Erişim: <https://www.ttb.org.tr/userfiles/files/1ayraporu.pdf>
20. Türk Tabipleri Birliği: 11. Ay Deprem Raporu: Geçici Yerleşim Alanları. Erişim: https://www.ttb.org.tr/userfiles/files/ttb_deprem_ikinciay_raporu.pdf
21. Türkiye Acil Tıp Derneği Başkanı: Deprem Bölgesinde Özelleşmiş Sağlık Tesislerine İhtiyaç Olacak. Erişim: <https://medimagazin.com.tr/guncel/turkiye-acil-tip-dernegi-baskani-deprem-bolgesinde-ozellesmis-saglik-tesislerine-ihtiyac-olacak-104212>
22. Türkiye Psikiyatri Derneği: 6 Şubat Depremleri İlk Ay Faaliyet Raporu. Erişim: <https://psikiyatri.org.tr/TPDDData/Uploads/files/6TPDDepremFaaliyetleri.pdf>
23. TTB, Deprem Bölgesindeki Hekimlerin Çalışma ve Barınma Koşullarının İncelenmesi İçin Uluslararası Çalışma Örgütü, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu'na Birer Yazı Yazdı. Erişim: https://www.ttb.org.tr/haber_goster.php?Guid=3cc4bb34-bc27-11ed-8ed8-f23017e12823